

Justitiedepartementetju.remissvar@regeringskansliet.seKopia till ju.L5@regeringskansliet.se**Diarienummer Ju2026/01507****Insamlingsstiftelsen 1000 Möjligheters remissvar angående SOU 2026:34 – Nya nätbrott och andra åtgärder för genomförandet av direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer**

1000 Möjligheter driver två verksamheter med det övergripande syftet att uppnå ett jämställt samhälle fritt från våld. Dels bedrivs den nationella stödlinjen och kunskapsplattformen ungarelationer.se, som syftar till att motverka killars våld mot tjejer och våld i ungas parrelationer. Genom ungarelationer.se möter vi varje år tusentals barn och unga, främst flickor, som utsätts för våld av sin partner, liksom de barn och unga, främst pojkar, som utövar våld i en relation. Dels drivs Ellencentret, som arbetar för att barn och unga som utsatts för sexuell exploatering ska få stöd och behandling för att kunna leva ett liv fritt från våld. Stiftelsen driver också en mottagning i Stockholm som bemannas av legitimerade psykologer, härifrån utgår också den digitala nationella mottagningen. Hit kan unga från båda målgrupperna komma utan remiss och kostnadsfritt få tillgång till exempelvis traumabehandling. Spetskompetensen som fås genom det kliniska arbetet på mottagningen är avgörande för utvecklingsarbetet och kvalitetssäkringen av arbetet på ungarelationer.se och Ellencentret.

Sammantaget innebär detta att stiftelsen har omfattande expertis inom killars våld mot tjejer, våld i ungas parrelationer, digitalt våld, sexuell exploatering av barn och unga, våldsprevention och ungas digitala liv. Remissvaret bygger på denna kunskap.

Vissa av våra synpunkter gäller frågor som utredningen inte har lämnat konkreta lagförslag om. Vi lyfter dem eftersom de har direkt betydelse för om genomförandet av direktivet ger ett reellt och likvärdigt skydd för flickor och unga kvinnor.

Sammanfattning

1000 Möjligheter tillstyrker i stort utredningens straffrättsliga förslag. De nya brotten olaga övervakning, nattrakasserier, olaga identitetsexponering och könsbaserat näthat, utvidgningen av olaga integritetsintrång till falskt och manipulerat intimt material, införandet av grov olaga förföljelse, den mer generella brottskatalogen för olaga förföljelse och den nya lagen om avlägsnande av nätbrottsinnehåll innebär ett förstärkt skydd också för flickor och unga kvinnor.

Betänkandet behandlar i alltför liten utsträckning killars våld mot tjejer och våld i ungas parrelationer. Frågan berörs främst i kapitlet om förebyggande arbete, medan den bara berörs kortfattat i analyserna av straffrätt, individuella skydds- och stödbehov, kontaktförbud, stöd till brottsoffer, avlägsnande av nätbrottsinnehåll och konsekvenserna av förslagen.

Mäns våld mot kvinnor börjar med killars våld mot tjejer. En stor del av det våld vi möter är dessutom sexualiserat, och utsattheten bland unga tjejer är omfattande: 24 procent av tjejerna i åldern 16–29 år uppger att de har utsatts för vaginal, anal eller oral penetration mot sin vilja (Folkhälsomyndigheten, UngKAB23), alltså våldtäkt. Sexualiserat våld i ungas relationer behöver synliggöras både i stödstrukturen och i det förebyggande arbetet. Enligt

Istanbulskonventionen artikel 3 f ska också begreppet kvinnor inbegripa även flickor under 18 år.

Utredningens bedömningar av att svensk rätt redan uppfyller direktivets krav utgår oftast från att regler och verksamheter finns, snarare än från om de fungerar i verkligheten. Vår genomgående invändning är att flera av utredningens bedömningar inte i tillräcklig grad beaktar hur skyddet fungerar i praktiken för flickor och unga kvinnor.

Vi anser särskilt att regeringen bör:

- se över hur fridskränkingsbrotten och närståendebegreppet fungerar vid våld i ungas parrelationer;
- säkerställa att avlägsnande av nätbrottsinnehåll fungerar i praktiken för flickor och unga kvinnor, även när skadligt material sprids i slutna digitala miljöer;
- säkerställa att flickor och unga kvinnor har tillgång till åldersanpassade stödlinjer och specialiserat stöd, och att dessa verksamheter synliggörs i genomförandet och uppföljningen;
- se över hur kontaktförbud och andra skyddsåtgärder kan fungera när den utsatta och den som utövar våldet är jämnåriga och går i samma skola;
- utveckla och utvärdera insatser för personer under arton år som utövar våld i en parrelation;
- säkerställa att individuella riskbedömningar tar hänsyn till ålder, kön, relationen mellan parterna och digitala kontroll- och våldsmönster;
- stärka det långsiktiga våldsförebyggande arbetet, inklusive insatser mot efterfrågan på sexuell exploatering och insatser som involverar skola, elevhälsa och civilsamhälle;
- säkerställa en nationellt likvärdig och åldersanpassad struktur för specialiserat stöd efter våldtäkt och annat sexuellt våld, och säkerställa att spårsäkring ska kunna erbjudas oberoende av polisanmälan på ett enhetligt och jämlikt vis oavsett var i landet man bor;
- ge det våldtäktsförebyggande arbetet långsiktiga förutsättningar och säkerställa att det omfattar sexualiserat våld i ungas parrelationer;
- införa nationell uppföljning som visar om reformerna når flickor och unga kvinnor och leder till ökat skydd i praktiken.

1. Fridskränkingsbrotten och killars våld mot tjejer

Utredningen bedömer att svensk rätt uppfyller direktivets krav på individuella bedömningar av stödbehov och redogör för hur närståendebegreppet kan omfatta personer som har eller har haft en parrelation. Vi anser att det behövs en tydligare analys av hur reglerna fungerar vid killars våld mot tjejer och våld i ungas parrelationer.

Unga relationer skiljer sig ofta från vuxnas. De kan vara kortare, avbrytas och återupptas och saknar ofta gemensamt boende. Det innebär inte att våldet är mindre allvarligt eller att den samlade utsattheten är mindre. Kontroll, svartsjuka, hot, övervakning, digitala kränkningar och annat våld kan vara återkommande och systematiska även när det är svårt att bedöma om parterna är närstående i straffrättslig mening. I vår stödverksamhet möter vi flickor och unga kvinnor som själva kan ha svårt att identifiera att det de utsätts för är våld, medan vuxna i deras omgivning kan förminska situationen som ”tonårsproblem”, ”relationskonflikter” eller ”mobbing”.

Den nya bestämmelsen om psykiskt våld i 4 kap. 7 b § brottsbalken, som inte förutsätter närståendeskap, fångar delvis upp sådana våldsmönster. Frågan om hur den samlade utsattheten bedöms kvarstår dock när förutsättningarna för fridskränkingsbrott inte är uppfyllda.

En flicka som utsätts för upprepat våld och kontroll av en pojkvän som hon aldrig har bott tillsammans med kan falla utanför grov kvinnofridskränkning, eftersom den bestämmelsen enligt 4 kap. 4 a § brottsbalken förutsätter att gärningarna begås av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden. Det innebär däremot inte att fridskränkingsbrotten alltid är uteslutna. Gärningarna kan i stället prövas som grov fridskränkning, om förutsättningarna för den bestämmelsen är uppfyllda, eller som olaga förföljelse, som inte förutsätter ett närståendeförhållande.

Att gränsdragningen har betydelse framgår av Åklagarmyndighetens rättsliga vägledning 2026:7, avsnitt 5.2. Där redovisas två hovrättsavgöranden där unga par inte bedömdes vara närstående. I det första fallet var båda parterna 15 år och saknade, eftersom de stod under annans vårdnad, egen bestämmanderätt i fråga om boende och ekonomi. Även övernattnings och mathållning var beroende av vårdnadshavarna. I det andra fallet bodde den ena parten fortfarande hemma, trots att parterna tillbringade mycket tid tillsammans. Avgörandena illustrerar hur ungas begränsade möjlighet att själva råda över praktiska förhållanden kan få betydelse för hur upprepat våld bedöms straffrättsligt.

Vägledningen redovisar samtidigt en rättsutveckling som talar för att även unga par kan omfattas av närståendebegreppet. I *Det närstående paret II* (NJA 2025 s. 295) uttalade Högsta domstolen att fridskränkingsbrottet till sin karaktär i praktiken förutsätter att förhållandet har bestått en viss tid, men att det inte går att ställa upp några bestämda tidsgränser och att två personer i vissa fall kan anses närstående i princip omedelbart efter att de inlett en relation. I förarbetena till 2025 års ändringar i kontaktförbudslagen anges också att ungdomar i ett etablerat kärleksförhållande ska kunna betraktas som närstående eller tidigare närstående. Åklagarmyndigheten bedömer mot denna bakgrund att även relationer mellan 15–17-åringar kan omfattas, trots att parterna står under annans vårdnad. Myndigheten rekommenderar samtidigt att olaga förföljelse yrkas i andra hand när det råder tveksamhet om förutsättningarna för ett fridskränkingsbrott är uppfyllda (avsnitt 5.3).

Det är positivt att rättstillämpningen ger utrymme för att beakta ungas relationer. Samtidigt visar vägledningen att gränsdragningen kan vara komplicerad och få konkreta konsekvenser för hur upprepat våld bedöms. Att unga normalt inte bor tillsammans eller själva råder över sin boendesituation och ekonomi bör inte i sig medföra att våldets sammanhang och den samlade utsattheten går förlorade i den straffrättsliga bedömningen.

Vi tillstyrker att brottskatalogen för olaga förföljelse görs generell. Därutöver anser vi att regeringen bör:

1. Förtydliga, i lag eller förarbeten, hur närståendebedömningen ska göras vid våld i ungas parrelationer, med särskild hänsyn till att personer under 18 år ofta saknar egen rådighet över boende, ekonomi och andra praktiska förhållanden. Sådana omständigheter bör inte ensamma vara avgörande för bedömningen.
2. Analysera om grov fridskränkning och olaga förföljelse i tillräcklig grad fångar upp upprepat våld i unga parrelationer, även när parterna inte bor tillsammans.

3. Analysera hur digitala kränkningar, hot, övervakning och andra upprepade gärningar kan bedömas tillsammans som ett våldsmönster, i stället för att enbart betraktas var för sig.
4. Säkerställa att berörda myndigheter får vägledning om hur våld i ungas parrelationer ska identifieras och hanteras, med beaktande av ungas särskilda livsvillkor och beroende av vuxna.

Dessa frågor ligger delvis utanför betänkandets konkreta lagförslag, men är nära kopplade till reformernas syfte och bör inte lämnas utan fortsatt beredning.

2. Avlägsnande av nätbrottsinnehåll (artikel 23)

Vi tillstyrker att en lag om avlägsnande av nätbrottsinnehåll införs. För flickor och unga kvinnor som utsätts för spridning av intimt eller sexualiserat material kan snabb nedtagning vara avgörande för att begränsa fortsatt skada. Vi ser dock behov av att uppmärksamma två frågor: lagens räckvidd och myndigheternas förutsättningar att hantera ärendena skyndsamt.

2.1. Begränsningen till innehåll som sprids till allmänheten

Den föreslagna lagen omfattar endast nätbrottsinnehåll som sprids till allmänheten online. Det framgår att innehåll i en sluten chattgrupp kan omfattas, men bara om gruppen i praktiken är öppen för den som vill gå med eller om tröskeln för att gå med är närmast obefintlig. Innehåll som delas i privata chattar mellan enskilda och i e-post faller utanför lagens tillämpningsområde. Utredningen konstaterar själv att material som hör till de aktuella brotten därmed inte alltid kommer att kunna avlägsnas med stöd av lagen, men bedömer att det inte är motiverat att gå längre än vad direktivet kräver.

Detta väcker frågor utifrån hur digitalt våld mot flickor och unga kvinnor faktiskt kan se ut. Intimt eller sexualiserat material sprids inte nödvändigtvis på öppna webbplatser eller konton som är tillgängliga för alla. Det kan spridas i klasschattar, slutna grupper och andra digitala sammanhang där den utsatta har sin vardag. Även om mottagarkretsen är begränsad kan spridningen få mycket allvarliga konsekvenser när materialet når klasskamrater, vänner eller andra personer som den unga behöver möta varje dag.

Direktivets skäl 17 uppmärksammar att nätvåld drabbar kvinnor och flickor i utbildningssammanhang och kan få konsekvenser för utbildning, psykisk hälsa och social delaktighet. Den typen av utsatthet måste beaktas när reglerna utformas och följs upp.

Vi anser därför att regeringen bör analysera om avgränsningen till innehåll som sprids till allmänheten ger ett tillräckligt skydd för flickor och unga kvinnor. Analysen bör särskilt belysa spridning av intimt och sexualiserat material i slutna digitala miljöer, konsekvenserna för den utsatta och möjligheterna att ingripa snabbt. Det bör också tydliggöras vilka andra rättsliga och praktiska vägar som står till buds när innehållet faller utanför den föreslagna lagens tillämpningsområde.

2.2. Resurser, skyndsamhet och återkommande spridning

Utredningen bedömer att den nya ordningen kan innebära ett relativt stort antal ärenden per år, men att uppgiften kan hanteras inom befintliga anslag. Vi anser att det är viktigt att

säkerställa att den myndighet som regeringen utser att hantera ärendena, enligt utredningen Polismyndigheten, har tillräckliga resurser för att uppfylla kraven på skyndsam handläggning.

Nytan med ett snabbt avlägsnande minskar om materialet hinner spridas vidare eller om nya kopior publiceras. Uppföljningen bör därför inte begränsas till antalet förelägganden eller beslut. Den bör också undersöka om spridningen faktiskt stoppas, hur lång tid åtgärderna tar och hur ofta material publiceras på nytt.

Vi anser att regeringen bör säkerställa att Polismyndigheten har förutsättningar att hantera det förväntade ärendeflödet och att det införs en uppföljning av handläggningstider, faktisk nedtagning, återpublicering och de utsattas möjligheter att få hjälp.

3. Sexuell exploatering av barn och unga

Genom Ellencentret möter vi barn och unga som utsatts för sexuell exploatering, prostitution och människohandel. Vi ser behov av att i genomförandet tydligare uppmärksamma att unga kan befinna sig i flera former av utsatthet samtidigt.

Den som exploaterar en ung person kan också vara en partner eller före detta partner. En relation kan präglas av känslomässiga band, kontroll och hot samtidigt som den unga utnyttjas sexuellt. Den unga kan därför ha svårt att identifiera sig som brottsoffer eller att förstå att det som sker är exploatering. Detta får inte leda till att ansvaret för våldet förskjuts till den unga eller att stöd blir beroende av att personen själv först beskriver sin situation som exploatering.

Vi instämmer i Unizons synpunkt att arbetet mot sexuell exploatering behöver omfatta efterfrågan. Stöd till den som redan utsatts är nödvändigt, men kan inte bära ansvaret för att minska exploateringen. Det förebyggande arbetet behöver också rikta sig mot köpare och andra som utnyttjar barn och unga, mot attityder och normer som normaliserar exploatering samt mot de strukturer och digitala miljöer som möjliggör den.

4. Specialiserat stöd efter våldtäkt och annat sexuellt våld (artikel 26)

Utredningen bedömer att direktivets krav på specialiserat stöd till personer som utsatts för våldtäkt och annat sexuellt våld redan är uppfyllda. Vi delar inte den bedömningen.

Den som utsatts behöver medicinsk och psykosocial kompetens, spårsäkring, kris- och traumastöd, uppföljning och tydliga vägar vidare till rätt insats. Att ett sådant omhändertagande i stora delar av landet förutsätts ske inom den allmänna akutsjukvården är enligt vår mening inte ett uppfyllt krav, utan en tydlig brist. GREVIO har i sin granskning av Sverige (baslinjerapporten 2019 och den första tematiska utvärderingsrapporten 2024) rekommenderat att tillgången till specialiserade mottagningar för personer som utsatts för sexuellt våld säkerställs i hela landet.

Detta är särskilt angeläget för målgruppen flickor och unga kvinnor. En stor del av det våld vi möter i stödlinjen och på mottagningen är sexualiserat, och unga tjejers utsatthet för sexualiserat våld är omfattande. I Folkhälsomyndighetens undersökning UngKAB23 uppger 24 procent av tjejerna i åldern 16–29 år att de har utsatts för vaginal, anal eller oral penetration mot sin vilja, alltså våldtäkt, och 19 procent att de har utsatts för fysiskt våld under sex. Tjejer uppger en högre utsatthet för flera former av våld än killar. För en ung person är trösklarna dessutom högre. Hon kan sakna möjlighet att själv ta sig till en

mottagning i en annan del av regionen, vara beroende av vuxna för att söka vård och vara osäker på om det hon varit med om räknas. Geografiska skillnader i tillgången till specialiserat stöd slår därför hårdare mot unga än mot vuxna.

Vi anser att regeringen bör säkerställa en nationellt likvärdig struktur för specialiserat stöd efter sexualiserat våld, med tydliga krav på tillgänglighet och uppföljning oavsett bostadsort, och att stödet ska vara åldersanpassat.

4.1. Spårsäkring efter sexuellt våld

Utredningen konstaterar att det i dag saknas en lagstadgad skyldighet för hälso- och sjukvården att utföra spårsäkring och andra bevissäkrande åtgärder utan en begäran från en annan myndighet. Många av dem vi möter behöver tid innan de kan berätta för en vuxen eller ta ställning till en anmälan. Därför är det av stor vikt att spårsäkring efter sexualiserat våld genomförs av hälso- och sjukvården. Vi anser att det bör säkerställas att frågan om hälso- och sjukvårdens ansvar för spårsäkring, oavsett polisanmälan eller ej, får en skyndsam och tydlig lösning, så att provtagning, förvaring och hantering av material kan ske enhetligt och rättssäkert i hela landet.

5. Särskilda åtgärder för att förebygga våldtäkter (artikel 35)

Utredningen bedömer att inga ytterligare åtgärder är påkallade. Vi delar inte den bedömningen. Artikel 35 kräver återkommande insatser som bland annat syftar till att förändra beteendemönster som bygger på historiskt ojämlika maktförhållanden mellan kvinnor och män och på stereotypa könsroller, samt till att stärka kunskapen om frivillighet och samtycke. Det är ett krav på ett långsiktigt arbete, inte på enstaka insatser.

Det behövs ett långsiktigt och hållbart våldtäktsförebyggande arbete som inte är projektifierat. Arbetet behöver nå både unga och vuxna och tydligt adressera killars och mäns ansvar. Det måste också vara nära förknippat med det arbete, som vi beskriver nedan angående artiklarna 34 och 36, som tar fasta på att hålla techföretag ansvariga och reglera de digitala miljöer som barn och unga rör sig i och som till stor del normaliserar sexualiserat våld.

För unga hänger detta förebyggande arbete nära samman med våldet i deras relationer. Sexualiserat våld i en ung relation beskrivs ofta av den utsatta som något som ”hörde till”, eller som något hon själv ”borde ha hindrat”. Prevention behöver därför bland annat handla om vad frivillighet innebär i en relation, och om att en pågående relation inte innebär ett förhandssamtycke.

Vi anser att regeringen bör ge det våldtäktsförebyggande arbetet långsiktiga förutsättningar, säkerställa att det uttryckligen omfattar killars våld mot tjejer och det sexualiserade våldet i ungas relationer, och systematiskt involvera kvinnoorganisationer, jourrörelsen och specialiserade verksamheter i utveckling och uppföljning av insatserna.

6. Kontaktförbud när den utsatta och den som utövar våldet är unga (artikel 19)

Vi tillstyrker förslagen om underrättelse vid överträdelse av kontaktförbud och om information om gränsöverskridande erkännande av skyddsorder. Vi anser dock att utredningen inte tillräckligt analyserar hur kontaktförbud fungerar i ungas parrelationer.

När den utsatta och den som utövar våldet är jämnåriga kan skyddet vara särskilt komplicerat. De kan gå på samma skola, ha gemensamma vänner och röra sig i samma miljöer. Den utsatta kan behöva möta den andra personen dagligen och ha svårt att undvika kontakt, även efter att relationen avslutats. Skolan är inte en plats som den unga enkelt kan välja bort.

Det kan också finnas särskilda hinder för att ett kontaktförbud ska komma till stånd. En ung person kan vara rädd för vad som händer om hen berättar om våldet, orolig för att förlora vänner eller känna ansvar för den andra personens situation. Om den unga är under arton år kan vårdnadshavarnas kännedom och agerande få stor betydelse. Alla unga har inte vuxna omkring sig som känner till våldet eller som kan hjälpa dem att söka skydd.

En rättslig möjlighet till kontaktförbud är inte tillräcklig om det i praktiken är svårt för den unga att initiera processen eller om skyddet inte fungerar i de miljöer där parterna möts.

Vi anser att regeringen bör se över hur kontaktförbud kan aktualiseras i fall där flickor och unga kvinnor utsätts av en jämnårig eller annan ung person, och hur skyddet kan fungera i skolan och andra miljöer där den utsatta regelbundet vistas. Översynen bör omfatta hur den ungas egna önskemål och säkerhet kan beaktas, hur vuxna med ansvar för barnet kan involveras och hur polis, socialtjänst och skola kan samverka utan att ansvaret för skyddet läggs på den utsatta.

7. Insatser till unga som utövar våld i en parrelation (artikel 37)

Utredningen bedömer att svensk rätt uppfyller direktivets krav på insatser för personer som utövar våld genom bland annat socialtjänstens ansvar, Kriminalvårdens program och befintliga stödverksamheter. Vi anser att det behöver göras en tydligare bedömning av om insatserna faktiskt är tillgängliga och ändamålsenliga för personer under arton år som utövar våld i en parrelation.

Insatser som främst är utvecklade för vuxna män kan inte utan vidare antas fungera för en sextonåring som kontrollerar, hotar eller utsätter sin flickvän för våld. Unga har andra förutsättningar, lever i andra sociala sammanhang och kan behöva insatser som samordnas med skola, familj och socialtjänst. Samtidigt måste insatserna utformas så att den utsattas säkerhet och behov alltid står i centrum.

Att ett generellt ansvar finns i lagstiftningen är inte detsamma som att det finns en konkret, tillgänglig och kunskapsbaserad insats att erbjuda. Det behövs därför en tydligare analys av vilka metoder som finns, vilka unga de når, hur de genomförs och om de har utvärderats.

I den kommunenkät som genomfördes i vår rapport ”5 år med ungarelationer.se” svarade 63,6% av de svarande kommunerna ja på frågan om kommunen har insatser för unga våldsutövare i relation. Men när svaren på följdfrågan; ”I de fall ni har insatser för unga våldsutövare, hur ser dessa ut?” studerades vidare så var det tydligt att i dessa insatser så var det mycket få som alls gick att räkna som insatser mot våld i en relation. Det vanligaste svaret från kommuner var ”individanpassade insatser” – en kommun sammanfattade vad som verkade vara ett vanligt förhållningssätt så här: ”Det stöd som finns till våldsutövare är i första hand riktat till myndiga personer men om någon omyndig person har behov av sådant stöd sker det individanpassat”. Närmare vad denna individanpassning innebär framkom vanligtvis inte i svaren. Insatserna spretade mycket och av svaren framgick att det var sällsynt

med en specifik och anpassad insats för just den här målgruppen även om några exempel fanns.

Arbetet med unga som utövar våld är en viktig del av det våldsförebyggande arbetet. Det kan bidra till att bryta våldsmönster tidigt, men får aldrig ersätta skydd, stöd eller ansvarstagande gentemot den som utsatts.

Vi bedriver ett utvecklingsarbete tillsammans med kommuner för att bidra till kunskap om insatser för unga som utövar våld. Erfarenheterna hittills understryker behovet av strukturerade och utvärderade metoder som är anpassade till ungas parrelationer.

Vi anser att regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att, i samverkan med Kriminalvården, kommuner, forskare och civilsamhället, utveckla och utvärdera insatser för personer under arton år som utövar våld i en parrelation. Uppdraget bör omfatta både hur insatserna ska utformas och hur de kan göras tillgängliga i praktiken. Det bör också säkerställa att arbetet med den som utövar våld samordnas med skydd och stöd för den utsatta, utan att hennes eller hans säkerhet blir beroende av att våldsutövaren deltar i en insats.

8. Stöd till flickor och unga kvinnor (artiklarna 29 och 44)

Utredningen bedömer att genomförandet av artikel 29 om nationella stödlinjer kan anses uppfyllt.

Vi anser att genomförandet behöver ta större hänsyn till att flickor och unga kvinnor behöver kunna söka stöd på sätt som är anpassade till deras förutsättningar. En stödlinje som fungerar för vuxna är inte automatiskt tillgänglig för en femtonåring. Ålder, beroende av vuxna, rädsla för konsekvenser och osäkerhet om vad som räknas som våld kan påverka både om och hur en ung person söker hjälp.

En nationell stödlinje kan inte ersätta lokalt och specialiserat stöd. Dess viktiga funktion är att sänka tröskeln, ge information och vägledning samt hjälpa den unga vidare när det behövs. För att detta ska fungera måste det också finnas verksamheter som kan ta emot unga och erbjuda relevant stöd och behandling.

Om genomförandet av artikel 29 avgränsas på ett sätt som i praktiken till största del synliggör stödlinjer dit majoriteten av de stödsökande är vuxna riskerar flickors och unga kvinnors stödsökande att inte fångas i den nationella bilden. Detsamma gäller uppföljningen enligt artikel 44. En korrekt bild av stödbehovet kräver att även verksamheter som särskilt riktar sig till flickor och unga kvinnor uppmärksammas och att deras funktion i stödstrukturen analyseras.

Vi anser att regeringen bör säkerställa att genomförandet av artikel 29 omfattar stödlinjer riktade till flickor och unga kvinnor och att Brås uppdrag för datainsamling och uppföljning utformas så att flickors och unga kvinnors stödsökande kan synliggöras. Uppföljningen bör också belysa om stödlinjerna kan lotsa vidare till lokalt och specialiserat stöd och om det finns regionala skillnader i tillgången till sådana insatser.

Vi vill även framhålla vikten av långsiktig finansiering. Specialiserade stödverksamheter för flickor och unga kvinnor kan inte bygga på osäkra och kortsiktiga projektmedel om de förväntas vara en stabil del av samhällets skyddsnät. Regeringen bör säkerställa att

finansieringen är långsiktig och motsvarar behovet, så att unga inte förlorar tillgång till stöd på grund av tillfälliga finansieringslösningar.

9. Förebyggande arbete och kunskap (artiklarna 34 och 36)

Vi tillstyrker förslaget om kunskapshöjande insatser om de nya nätbrotten. Vi anser dock att insatserna behöver utformas med flickor och unga kvinnor som en uttrycklig målgrupp och att civilsamhällets kompetens måste tas till vara.

Det digitala våldet i ungas relationer handlar inte primärt om bristande digital kompetens eller om att unga behöver lära sig att skydda sina konton. Våldet handlar om makt, kontroll, svartsjuka, hot, övervakning och anspråk på den andra personens tid, kropp och sociala kontakter. Digitala verktyg kan göra kontrollen mer omfattande och möjliggöra att den fortsätter även när parterna inte befinner sig på samma plats.

Det förebyggande arbetet behöver därför hjälpa unga att känna igen kontroll och kränkningar som våld, förstå sina rättigheter och veta vart de kan vända sig. Det måste samtidigt tydliggöra att ansvaret ligger hos den som utövar våldet, inte hos den som utsätts.

Vuxna som möter barn och unga behöver också kunskap. Lärare, elevhälsa och andra yrkesgrupper kan vara de första som får kännedom om våldet eller ser konsekvenserna av det. Om killars våld mot tjejer och våld i ungas relationer ses som vanliga relationsproblem, konflikter eller mobbning finns en risk att våldsmönstret inte upptäcks och att den unga inte får rätt stöd.

Vi anser att regeringen bör gå vidare med frågan om kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i lärarutbildningarna, en fråga som utredningen själv väcker men avstår från att föreslå, eftersom den inte bedöms nödvändig för genomförandet och skulle kräva en ändring i högskoleförordningen. Även elevhälsans och skolans förutsättningar att upptäcka och agera vid våld i ungas relationer måste stärkas. Detta ska omfatta tydliga rutiner om att fråga om våld, kompetensutveckling och former för samverkan med socialtjänst och specialiserade stödverksamheter.

Vi anser också att det behöver vara tydligt vem som ansvarar för att det våldsförebyggande arbetet genomförs och följs upp. När ansvaret fördelas mellan skola, socialtjänst, jämställdhetspolitik och civilsamhälle finns en risk att viktiga insatser inte blir någons tydliga uppgift.

Det förebyggande arbetet kan inte heller stanna vid kunskapsinsatser riktade till unga och till vuxna i deras närhet. De digitala miljöer där våldet utövas, och där ungas föreställningar om kön, sex och samtycke formas, är utformade av kommersiella aktörer. Vi har i vårt remissvar över SOU 2026:35 framhållit att ansvaret för barns säkerhet i dessa miljöer inte kan individualiseras till barn och föräldrar, utan måste ligga på plattformarna och på det offentliga. Det omfattar bindande krav på säkerhet genom design och att de systemriskbedömningar som ska göras enligt artikel 34 i förordningen om digitala tjänster faktiskt analyserar könade risker, däribland om rekommendationssystemen bidrar till att sprida kvinnohat eller normalisera sexualiserat våld. Frågan ligger utanför detta betänkande, men ett förebyggande arbete mot unga utan krav på de miljöer de befinner sig i och som skapar destruktiva normer och föreställningar om just det som ska förebyggas, får begränsad verkan.

Vi föreslår därför att regeringen:

- säkerställer att kunskapshöjande insatser om nätbrott och våld uttryckligen omfattar flickor och unga kvinnor och belyser våld i ungas relationer;
- stärker kunskapen om mäns våld mot kvinnor och våld i ungas relationer i lärarutbildningar och hos elevhälsan;
- tydliggör ansvar för genomförande och uppföljning av våldsförebyggande arbete riktat till barn och unga;
- involverar relevanta civilsamhällesorganisationer från kvinnojoursrörelsen i utveckling, genomförande och utvärdering av insatser;
- verkar för bindande krav på plattformarnas utformning och för att systemriskbedömningar enligt förordningen om digitala tjänster omfattar könade risker;
- säkerställer långsiktiga förutsättningar för förebyggande arbete, snarare än att huvudsakligen förlita sig på tidsbegränsade projekt.

10. Individuella riskbedömningar och konkret skydd

Vi anser att utredningens bedömningar av om svensk rätt uppfyller direktivets krav på individuella risk- och stödbehovsbedömningar behöver följas av en tydligare prövning av hur bedömningarna fungerar för flickor och unga kvinnor.

Riskbedömningar behöver ta hänsyn till den utsattas situation och till hur våldet faktiskt tar sig uttryck. För flickor och unga kvinnor kan ålder, beroende av vårdnadshavare, skolmiljö, gemensamma sociala sammanhang och digital kontroll påverka möjligheten att söka hjälp och risken för fortsatt utsatthet.

Det behöver också prövas om de riskbedömningsinstrument som används är lämpliga för relationer mellan unga och om de fångar upp digitala kontroll- och våldsmönster samt görs med tillräckligt täta intervaller för att fånga upp de ofta snabba förändringar som kan ske i ungas relationer.

För barn under arton år kan en anmälan till socialnämnden vara en viktig del av hanteringen, men en hänvisning vidare är inte i sig detsamma som ett konkret skydd. Det måste finnas rutiner för att bedöma vad den unga behöver här och nu, vem som ansvarar för nästa steg och hur det säkerställs att åtgärderna genomförs.

Vi anser att det bör säkerställas att:

- ålder, kön och relationen mellan den utsatta och den misstänkta beaktas i riskbedömningar;
- digitala hot, övervakning, kontroll och spridning av material bedöms som delar av den samlade risksituationen;
- riskbedömningar för flickor och unga kvinnor är anpassade till deras förutsättningar och relationernas kontext;
- bedömningarna följs av konkreta skyddsåtgärder och tydligt ansvar för uppföljning.

En närliggande fråga gäller målsägandebiträde. Utredningen bedömer i konsekvensanalysen att målsägandebiträde för de nya nätbrotten endast i undantagsfall kommer att förordnas, och att det i så fall främst rör situationer där målsäganden har en personlig relation till den

misstänkte, vilket enligt utredningen inte väntas vara särskilt vanligt annat än vid olaga övervakning – ett brott som utredningen dock förutspår blir ovanligt. Utredningen konstaterar samtidigt att offentlig försvarare så gott som alltid kommer att förordnas för den misstänkte.

Rätten till offentlig försvarare och förutsättningarna för målsägandebiträde regleras på olika grunder. Men om utredningens prognos slår in blir utfallet att den misstänkte så gott som alltid har ett juridiskt ombud medan den utsatta sällan har det och det påverkar självfallet brottsoffrets position.

Vi anser att det bör införas en ordning där målsägandebiträde som huvudregel förordnas vid de nya nätbrotten. Rätten till juridiskt stöd bör inte heller vara beroende av om den misstänkte är en partner, före detta partner, bekant eller okänd person.

11. Könsbaserat näthat och upprepade digitala angrepp

Vi tillstyrker att könsbaserat näthat kriminaliseras och att bestämmelsen omfattar angrepp som riktas mot en enskild med anspelning på kön, inte bara mot en grupp. Vi vill samtidigt framhålla att tillämpningen behöver synliggöra brottets könade mönster och konsekvenser.

Könsneutralt formulerad lagstiftning innebär inte att brottsligheten eller dess effekter är könsneutrala. Hot, trakasserier och kränkningar med könade uttryck kan påverka kvinnors och flickors möjlighet att delta i det offentliga samtalet, utbildning och sociala sammanhang.

Vi anser att förarbeten och tillämpning bör uppmärksamma brottets könade karaktär och att uppföljningen bör kunna visa hur brottsligheten fördelar sig efter målsägandens kön och ålder.

Vi vill också att det analyseras hur könsbaserat näthat förhåller sig till brott som ingår i mönster av upprepade förföljelse. Om en person utsätts för hot, övervakning, kontaktförsök och upprepade digitala angrepp bör det samlade förloppet kunna uppmärksammas. Det bör därför analyseras om den föreslagna regleringen och brottskatalogen ger tillräckliga möjligheter att beakta digitala angrepp som en del av ett större våldsmönster.

12. Olaga integritetsintrång och spridning av intimt material

Vi tillstyrker att olaga integritetsintrång utvidgas till att omfatta spridning av falskt eller manipulerat intimt material. Manipulerade bilder och annat intimt material kan användas för att förödmjuka, hota och kontrollera en person, även när materialet inte visar en verklig händelse.

Vi instämmer samtidigt i Unizons synpunkt att regeringen bör pröva om kravet på att spridningen ska vara ägnad att medföra allvarlig skada är ändamålsenligt när det gäller intimt och sexuellt material, såväl autentiskt som manipulerat. Den bedömningen bör utgå från den särskilda integritetskränkning som sådan spridning kan innebära och från hur materialet kan användas som ett led i hot, kontroll och sexuellt våld.

För flickor och unga kvinnor kan hotet om att intimt material ska spridas vara ett verkningsfullt sätt att tvinga fram handlingar, hindra ett uppbrott eller fortsätta kontrollen efter att en relation avslutats. Skadan kan alltså uppstå redan genom hotet och den kontroll som hotet möjliggör, även innan materialet faktiskt har spridits.

Vi anser därför att regeringen bör analysera om straffrätten ger ett tillräckligt skydd även i allvarliga fall där intimt eller manipulerat material framställs som ett led i hot, kontroll, sexuellt våld eller sexuell exploatering, innan en spridning har skett. Analysen bör särskilt beakta situationer där materialet används för att tvinga eller kontrollera en ung person.

13. Digital anmälan och nationell uppföljning

Vi anser att det måste finnas praktiska möjligheter att anmäla brott digitalt och få information om vad som händer efter en anmälan.

Utredningens bedömning att artikel 14 är uppfylld är uttryckligen villkorad av Polismyndighetens pågående arbete med digital anmälan av nätbrott. Vi anser att det behöver säkerställas att lösningen är på plats när direktivet ska vara genomfört, och att den utformas med barn och unga som uttrycklig målgrupp. Det bör säkerställas att informationen är begriplig, att det går att förstå vad en anmälan innebär och att det finns tydlig information om stöd och skydd. Vi vill också passa på att uppmärksamma behovet av att göra det möjligt att digitalt anmäla fler brottstyper än de som nu är aktualiserade. Det vore av stort värde för särskilt den unga målgruppen, men även för brottsoffer generellt, att kunna göra en första digital anmälan.

Vi anser också att reformerna behöver följas upp nationellt. En utvärdering på unionsnivå kan bidra med en övergripande bild, men kan inte ersätta en svensk uppföljning av om lagändringarna fungerar för de grupper som riskerar att inte nås av skyddet.

Uppföljningen bör, där det är möjligt och rättsligt lämpligt, redovisa uppgifter fördelade efter målsägandens ålder och kön samt relationen till den misstänkta. Den bör också belysa om brotten begås inom en pågående eller avslutad parrelation, hur ofta flickor och unga kvinnor får tillgång till stöd och skydd, hur avlägsnandelagen används och om material faktiskt tas bort och inte återpubliceras.

Uppföljningen bör inte stanna vid antalet anmälningar, beslut eller förelägganden. Den behöver undersöka om åtgärderna leder till minskad fortsatt utsatthet, om unga får tillgång till relevanta stödinsatser och om det finns skillnader mellan olika delar av landet.

Vi är medvetna om att en uppföljning av reformernas faktiska effekter går utöver vad artikel 44 kräver. Vi anser ändå att regeringen bör säkerställa en nationell uppföljning av reformernas praktiska effekter för flickor och unga kvinnor, med särskilt fokus på våldet i ungas relationer, tillgång till stöd, skyddsåtgärder och avlägsnande av skadligt innehåll.

14. Sammanfattande ställningstaganden

1000 Möjligheter tillstyrker utredningens förslag om att utvidga olaga integritetsintrång till spridning av falskt eller manipulerat intimt material, införa de nya brotten olaga övervakning, nättrakasserier, olaga identitetsexponering och könsbaserat näthat, införa grov olaga förföljelse, göra brottskatalogen för olaga förföljelse mer generell, införa en lag om avlägsnande av nätbrottsinnehåll och stärka informationen till skyddspersoner vid kontaktförbud och europeisk skyddsorder.

Vi instämmer i Unizons synpunkt att kravet på att spridning av intimt eller sexuellt material ska vara ägnad att medföra allvarlig skada bör prövas på nytt, och att regeringen bör analysera

skyddet i allvarliga fall där material framställs som ett led i hot, kontroll, sexuellt våld eller sexuell exploatering även innan det spridits.

Vår övergripande uppmaning är att regeringen säkerställer att genomförandet av direktivet inte enbart utgår från vilka regler och verksamheter som formellt finns, utan också från om de faktiskt ger skydd och stöd i praktiken till flickor och unga kvinnor. Killars våld mot tjejer och våld i ungas parrelationer samt sexuell exploatering måste beaktas i straffrätt, riskbedömningar, kontaktförbud, stödinsatser, digitalt skydd och förebyggande arbete.

Det behövs en tydligare ansvarsfördelning, långsiktiga förutsättningar för specialiserat stöd, tillgång till insatser för unga som utövar våld och en nationell uppföljning som visar om reformerna fungerar i praktiken.

Ett effektivt genomförande av direktivet kräver att flickor och unga kvinnor som utsätts för våld i sina egna relationer eller för sexuell exploatering synliggörs som brottsoffer med rätt till skydd, stöd och upprättelse. Deras ålder och livssituation får inte leda till att våldet bedöms som mindre allvarligt eller att samhällets ansvar blir otydligt.

Stockholm, 2026-10-22

Zandra Kanakaris

Generalsekreterare

Insamlingsstiftelsen 1000 Möjligheter